

MONITOR JAPOŃSKI

STYCZEŃ 2016

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na działania tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej. Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

STYCZEŃ 2016

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

Reakcja na testy nuklearne Korei Północnej. Na początku stycznia rząd Japonii przedstawił oficjalne stanowisko wobec przeprowadzenia kolejnej próby nuklearnej przez Koreę Północną. Shinzō Abe w specjalnym oświadczeniu potępił działania reżimu Kim Dzong Una i wezwał do działania członków Rady Bezpieczeństwa ONZ. Przedstawiciele japońskiego rządu zapowiedzieli nałożenie dodatkowych sankcji na Koreę Północną.

Premier we współpracy z ministrem spraw zagranicznych Fumio Kishidą podjął szereg działań mających na celu utworzenie wspólnego stanowiska międzynarodowego potępiającego próbę jądrową. Potwierdzono ścisłą współpracę z rządami Korei Południowej i Stanów Zjednoczonych. Ponadto podczas [spotkania](#) wiceprzewodniczącego japońskiej Partii Liberalno-Demokratycznej Masahiko Komury z ministrem spraw zagranicznych Rosji Siergiejem Ławrowem oraz przedstawicielami rosyjskiej Dumy podjęto decyzję o nawiązaniu współpracy na forum ONZ w odpowiedzi na kryzys.

Japońskie ministerstwo obrony rozpoczęło [operację](#) mającą na celu weryfikację autentyczności północnokoreańskich doniesień o udanym skonstruowaniu bomby wodorowej. Wydarzenia są kolejnym krokiem zmierzającym do pogłębienia izolacji Korei Północnej. Warto dodać, że w zeszłym roku w japońskich mediach pojawiały się pogłoski o możliwości zorganizowania wizyty japońskich polityków lub nawet samego premiera w tym kraju, w celu odblokowania relacji. W obecnej sytuacji japoński rząd z pewnością zawiesi wszelkie plany związane z nawiązaniem dialogu z reżimem północnokoreańskim.

REAKCJA NA TESTY JĄDROWE KO- REI PŁN.

Jednym z najważniejszych wydarzeń w tym miesiącu były doniesienia o przeprowadzeniu udanej próby nuklearnej z wykorzystaniem bomby wodorowej przez władze Korei Północnej. Próby jądrowe reżimu Kim Dzong Una za każdym razem powodują znaczny wzrost poczucia zagrożenia wśród japońskiej opinii publicznej i przedstawicieli klasy politycznej.

4 stycznia: przygotowania do szczytu G7 w Ise.

Japońskie przygotowania do majowego szczytu G7 na wyspie Ise weszły w decydującą fazę. Po grudniowych informacjach o powołaniu specjalnej jednostki antyterrorystycznej, mającej za zadanie zapewnienie ochrony podczas szczytu oraz zaprezentowaniu oficjalnego logo, japoński rząd uruchomił [stronę internetową](#) poświęconą wydarzeniu. Można na niej znaleźć film, w którym premier Abe przedstawia tematy przewodnie nadchodzącego szczytu. Premier chciałby zwrócić uwagę członków grupy na zmieniającą się sytuację gospodarczą i polityczną w regionie Azji i Pacyfiku.

4 stycznia: otwarcie dialogu na linii Japonia-Rosja.

Podczas konferencji prasowej otwierającej nowy rok premier Shinzō Abe wyraził chęć nawiązania dialogu z Federacją Rosyjską dotyczącego Kuryli Południowych oraz uregulowania kwestii traktatu pokojowego, który nie został podpisany po 70. latach od zakończenia II Wojny Światowej. Premier zaproponował również zorganizowanie oficjalnej wizyty prezydenta Putina w Japonii.

9 stycznia: Japonia rozpoczyna kadencję w Radzie Bezpieczeństwa ONZ.

Japonia objęła dwuletnią kadencję jako niestały członek Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych. W ciągu ostatnich 60 lat Japonia była wybierana do RB jedenaście razy (ostatnio w latach 2009–2010). Japoński przedstawiciel w ONZ Motohide Yoshikawa zapowiedział, że pragnie wykorzystać rozpoczynającą się kadencję do osiągnięcia konkretnych celów politycznych, takich jak rozwiązanie problemu zagrożenia nuklearnego ze strony Korei Północnej oraz walka z przypadkami łamania praw człowieka.

12 stycznia: Japonia i Rosja będą współpracować na forum ONZ w sprawie zagrożenia nuklearnego ze strony Korei Północnej.

Intencje dotyczące otwarcia dialogu pomiędzy Japonią a Federacją Rosyjską potwierdziła oficjalna wizyta wiceprzewodniczącego Partii Liberalno-Demokratycznej Masahiko Komury w Moskwie. Podczas spotkania z rosyjskim ministrem spraw zagranicznych obaj politycy zapewnili o chęci rozwijania współpracy na forum ONZ dotyczącej problemu północnokoreańskich prób jądrowych. Komura wręczył list od premiera Abe zaadresowany do prezydenta Putina. Japoński polityk spotkał się również z reprezentantem rosyjskiej Dumy. Według doniesień japońskich mediów spotkania dotyczyły organizacji wizyty prezydenta Putina w Japonii. Podczas [konferencji prasowej](#) poświęconej japońskiej misji sekretarz generalny Partii Liberalno-Demokratycznej nie podał konkretnych informacji dotyczących perspektywy spotkania pomiędzy premierem Abe a prezydentem Putinem, ani też treści przekazanego listu.

12 stycznia: rozmowy na temat wznowienia funkcjonowania swapu walutowego pomiędzy Japonią a Koreą Południową.

Rząd Korei Południowej rozważa możliwość wznowienia funkcjonowania swapu walutowego, który przestał obowiązywać w lutym 2015 roku. W odpowiedzi na kryzys walutowy końca lat 90. w roku 2001 oba państwa podpisały umowę, na mocy której zobowiązywały się wymieniać określone ilości dolarów amerykańskich na południowokoreańskie wony lub japońskie jeny w sytuacjach kryzysowych. W obliczu spowolnienia gospodarczego Chin oraz postępujących spadków na azjatyckich giełdach część koreańskich polityków wyraziła chęć wznowienia funkcjonowania tej formy zabezpieczenia finansowego. Sekretarz Japońskiej Partii Liberalno-Demokratycznej Yoshihide Suga oraz część japońskich polityków potwierdzili gotowość do podjęcia rozmów z Koreą Południową na temat ponownego uruchomienia mechanizmu, jeżeli prezydent Park Geun-hye wyrazi na to gotowość.

18 stycznia: Shinzō Abe: potrzebujemy aktywnego zaangażowania Rosji.

Premier Japonii wzywa do otwarcia konstruktywnego dialogu z Rosją. Jego zdaniem w obliczu konfliktu pomiędzy Iranem a Arabią Saudyjską, wojny w Syrii oraz rosnącego zagrożenia ze strony radykalnego islamizmu nawiązanie współpracy z prezydentem Putinem jest niezbędnym krokiem na drodze do wzmocnienia bezpieczeństwa globalnego. Szef japońskiego rządu wyraził również chęć złożenia oficjalnej wizyty w Moskwie jako przewodniczący tegorocznego dialogu w ramach G7.

23 stycznia: Abe uda się z nieoficjalną wizytą do Rosji.

Po serii konsultacji, Shinzō Abe zgodził się na zorganizowanie nieoficjalnej wizyty w Rosji, poprzedzającej przyjazd Władimira Putina do Japonii. Celem wizyty ma być nawiązanie ściślejszej współpracy związanej z północnokoreańskimi próbami nuklearnymi oraz konfliktem w Syrii.

26 stycznia: Rosja zaprosiła Japonię do współpracy w zakresie eksploatacji łowisk wokół Kuryli Południowych.

Rosyjski rząd wystąpił z propozycją przyznania przywilejów dla japońskich firm zainteresowanych rozwojem rybołówstwa wokół spornych terytoriów północnych. Wysłannik prezydenta Putina ds. Azji Dalekowschodniej Yuri Trutnev twierdzi, że oferta jest kierowana do wszystkich państw zainteresowanych rozwojem inwestycji w regionie, który cierpi z powodu braków infrastrukturalnych. Rosyjska inicjatywa jest częścią nowej strategii wspierania rozwoju terytoriów dalekowschodnich należących do Rosji. Japonia w przeszłości odrzucała wszelkie propozycje współpracy, które mogłyby doprowadzić do potwierdzenia zwierzchności Federacji Rosyjskiej nad spornymi terytoriami.

28 stycznia: PLD włączy projekt rewizji konstytucji do manifestu wyborczego.

Shinzō Abe obiecuje wprowadzenie zmian w japońskiej konstytucji po zakończeniu lipcowych wyborów do parlamentu. Rewizja kontrowersyjnego artykułu 9. konstytucji, który reguluje funkcjonowanie japońskich sił samoobrony ma znaleźć się wśród rządowych obietnic przedwyborczych.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

11 stycznia: wizyta szefa Biura ds. Europejskich japońskiego MSZ.

Dyrektor Generalny Biura ds. Europejskich Ministerstwa Spraw Zagranicznych Japonii Hajime Hayashi spotkał się z podsekretarz stanu Katarzyną Kacperczyk. Podczas rozmowy poruszono kwestię rosnącego zainteresowania naszego kraju japońskimi technologiami energetycznymi, przede wszystkim rozwiązaniami z zakresu czystego spalania węgla. Poza współpracą w dziedzinie gospodarki, tematami poruszonymi na spotkaniu było bezpieczeństwo w regionie Azji i Pacyfiku, na Bliskim Wschodzie, oraz relacje pomiędzy Japonią i Grupą Wyszehradzką. Nasilenie w stosunkach między państwami nastąpiło po wizycie Bronisława Komorowskiego w Japonii w lutym 2015 roku i podpisaniu strategicznego partnerstwa. Porozumienie kładzie nacisk na cztery rodzaje współpracy: współpracę w zakresie bezpieczeństwa i polityki, w dziedzinie nauki, technologii i gospodarki, promowanie kultury i kontaktów międzyludzkich, kooperację Japonii z Unią Europejską w wymiarze regionalnym i międzynarodowym.

12 stycznia: 96. rocznica ustanowienia stosunków dyplomatycznych pomiędzy Japonią a Czechosłowacją.

Przedstawiciele Czech i Słowacji wzięli udział w uroczystościach związanych z rocznicą nawiązania kontaktów dyplomatycznych z Japonią w roku 1920. W tym samym roku japoński rząd w ramach współpracy z czechosłowackimi legionistami na Syberii zapewniał im wsparcie w ich powrocie do ojczyzny. W celu upamiętnienia tych wydarzeń w grudniu tego roku w Tokio odsłonięto pomnik poświęcony legionistom. W ambasadach Czech i Słowacji w Tokio otwarto również wystawy związane z rocznicą.

14-15 stycznia: Polska misja gospodarcza w Tokio.

W dniach 14-15 stycznia doszło do oficjalnej wizyty wiceministra rozwoju Radosława Domagalskiego-Łabędzkiego w Japonii. W skład delegacji weszli przedstawiciele [Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych](#), polskich firm, oraz Specjalnych Stref Ekonomicznych z Łodzi, Legnicy, Pomorza i Wałbrzycha. Wiceminister spotkał się z miejscowymi organizacjami biznesowymi, wziął udział w seminarium dotyczącym obecnej polityki japońskiego rządu oraz cha-

rakterystyki prowadzenia działalności gospodarczej w Japonii. Niezwykle istotnym elementem wizyty była ceremonia z okazji inauguracyjnego lotu Polskich Linii Lotniczych do Tokio, która stała się pretekstem do zorganizowania misji gospodarczej. Pierwszego dnia doszło do spotkania przedstawicieli z Yoshio Sato, współprzewodniczącym Komitetu ds. Europy Japońskiej Federacji Biznesu oraz Takayukim Uedą, wiceministrem gospodarki, handlu i przemysłu. W seminarium wzięło udział ok. 40. przedstawicieli polskich firm (m.in. z sektora kolejowego, budowlanego, spożywczego oraz maszynowego). Polski wiceminister podkreślił rosnące znaczenie Japonii jako kluczowego partnera handlowego naszego kraju. Japonia zajmuje obecnie piąte miejsce pod względem wielkości inwestycji zagranicznych w Polsce. Zgodnie z nową strategią rozwoju Japonia stała się priorytetowym partnerem współpracy w zakresie rynków rolnych i rozwoju rolnictwa. Drugiego dnia podczas seminarium inwestycyjnego wiceminister wyraził nadzieję na to, że współpraca gospodarcza przyczyni się do wzrostu innowacyjności polskich firm.

15 stycznia: rozmowy dotyczące wznowienia eksportu polskiej wieprzowiny do Japonii.

Podczas niemieckich targów żywności, rolnictwa i ogrodnictwa Grüne Woche doszło do spotkania podsekretarza stanu Rafała Romanowskiego z wiceministrem rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa Japonii Hiromichi Matsushimą. Tematem spotkania było zacieśnienie współpracy w dziedzinie rolnictwa i handlu żywnością. Kluczową sprawą omawianą w Berlinie była przyszłość eksportu polskiej wieprzowiny do Japonii, który został wstrzymany w lutym 2014 roku po wykryciu przypadków afrykańskiego pomoru świń w naszym kraju. W ostatnim miesiącu temat eksportu polskiego mięsa na rynki azjatyckie był często poruszany w [polskich mediach](#) i oficjalnych wypowiedziach polityków. Japonia, Chiny, Korea Południowa, Stany Zjednoczone i Kanada są głównym celem nowej kampanii ministerstwa rolnictwa zatytułowanej "Rozsmakuj się w Europie - Let's MEAT". Przed wstrzymaniem handlu Japonia importowała rocznie znaczną ilość wieprzowiny przekraczającą 30 tysięcy ton. Plany polskiego rządu dotyczące wznowienia eksportu wspierają wcześniejsze wyniki badań japońskiej [komisji ds. bezpieczeństwa produktów spożywczych](#), która w 2014 roku wyraziła zgodę na wznowienie importu polskiej wieprzowiny.

27 stycznia: otwarcie czeskiego pawilonu podczas Nanotech 2016 EXPO.

W dniach 27-29 stycznia w Tokio zorganizowano piętnastą edycję największych na świecie targów poświęconych rozwiązaniom z zakresu nanotechnologii. Ambasador Czech w Tokio osobiście zaprosił uczestników do zapoznania się z ofertą czeskich producentów, która w tym roku była wyjątkowo bogata. Czechy były reprezentowane przez takie firmy jak: Advanced Materials – JTJ, Contipro, CLUTEX, CRYTUR, Elmarco, Nanomembrane, Optaglio, Regional Centre of Advanced Technologies and Materials, SVCS, Technology Centre of the Czech

Academy of Sciences. Celem targów Nanotech w Tokio jest nie tylko zaprezentowanie najnowszych osiągnięć technologicznych w tej dziedzinie, lecz również spotkania producentów z potencjalnymi partnerami biznesowymi. W tym roku dzięki inicjatywie Centrum Współpracy Przemysłowej Japonia-EU przedstawiciele firm oraz klastrów z branży nanotechnologicznej z Polski oraz innych krajów Unii Europejskiej zostali zaproszeni do wzięcia udziału w misji, której celem miało być nawiązanie ściślejszej współpracy z partnerami japońskimi oraz zbadanie perspektyw wejścia na rynek azjatycki.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

8 stycznia: pierwsze skutki nadchodzącej liberalizacji rynku energetycznego.

TEPCO obniża ceny energii o 6% w przygotowaniu do kwietniowej deregulacji rynku energii elektrycznej i gazu. Obniżka cen jest odpowiedzią na sygnały związane z planami wejścia na rynek nowych sprzedawców energii elektrycznej. Firmy takie jak Mitsubishi Corp, Lawson Inc, MC Retail Energy Co Ltd są jednymi z pierwszych, które zapowiedziały rozpoczęcie działalności na japońskim rynku energetycznym.

12 stycznia: skutki niskich cen ropy coraz bardziej odczuwalne.

Japońska gospodarka, w znacznym stopniu uzależniona od importu surowców energetycznych zaczyna coraz silniej reagować na niskie ceny ropy naftowej. Z jednej strony niskie ceny ropy stały się przyczyną coraz silniejszych spadków na tokijskiej giełdzie. Pozytywnym efektem niskich cen na rynkach energetycznych jest znaczne zmniejszenie japońskiego deficytu handlowego pomimo zmniejszenia eksportu o ponad 8%. Deficyt spadł do [najniższego poziomu](#) od awarii reaktora jądrowego w Fukushima. Na skutek wydarzeń z roku 2011 japoński rząd został zmuszony do znacznego zwiększenia surowców energetycznych, co doprowadziło do zachwiania równowagi handlowej państwa.

24 stycznia: japoński rząd próbuje ratować Sharp Corp.

Pomimo pakietu pomocowego w wysokości 1,7 miliarda dolarów, jaki japoński rząd przeznaczył na ratowanie spółki Sharp Corp w maju 2015 roku, nie udało się zabezpieczyć sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. Pomimo tego, japoński rząd zatwierdził kolejną transzę ratunkową dla korporacji (również 1,7 miliarda dolarów). Zdaniem [analityków](#), doraźna pomoc doprowadzi do ustabilizowania sytuacji finansowej, lecz w dłuższej perspektywie nie uchroni przedsiębiorstwa przed rosnącą konkurencją na rynku ekranów LCD.

KOMENTARZ

Na początku 2016 rząd premiera Abe rozpoczął od sporej aktywności międzynarodowej. Japonia rozpoczyna kadencję niepełnego członka w RB ONZ, obejmie również przewodnictwo podczas szczytu G7 w Ise, szczytu TICAD w Afryce oraz Trójstronnego Szczytu Chiny-Japonia-Korea Południowa. Japoński rząd ma zamiar wykorzystać wyżej wymienione okazje do realizacji konkretnych zamierzeń politycznych. Wśród najważniejszych należy wymienić polepszenie relacji z Federacją Rosyjską oraz normalizację współpracy trójstronnej z Chinami i Koreą Południową. Kiedy do wyżej wymienionych działań dodamy grudniowe porozumienie z Koreą Południową dotyczące kobiet pocieszycielek można zauważyć, że premier Shinzō Abe zainicjował szereg intensywnych działań zmierzających do zakończenia japońskiej izolacji w regionie Azji Północno-Wschodniej. Z drugiej jednak strony należy zwrócić uwagę na najnowsze doniesienia dotyczące planów rewizji konstytucji przez japońską Partię Liberalno-Demokratyczną po nadchodzących wyborach w lipcu bieżącego roku. Politykę polepszania relacji z sąsiadami w ostatnich miesiącach można potraktować jako próbę złagodzenia fali krytyki międzynarodowej, która prawdopodobnie będzie towarzyszyć planowanej rewizji kontrowersyjnego artykułu 9. konstytucji oraz projektowi zmiany obronnego charakteru japońskiej armii. Dążenie do polepszenia relacji z Chinami, Koreą Południową i Rosją, przy jednoczesnych deklaracjach dotyczących chęci rewizji konstytucji, najprawdopodobniej zakończy się załamaniem japońskiej polityki koncyliacyjnej w regionie Azji Północno-Wschodniej.

Przyglądając się bliżej polityce premiera Abe zmierzającej do zniesienia izolacji Japonii w regionie Azji Płn-Wsch. warto zwrócić szczególną uwagę na ostatnie działania zmierzające do wznowienia dialogu politycznego z Rosją. Deklaracja japońskiego premiera oraz spotkanie wiceprzewodniczącego PLD Masahiko Komury z ministrem Ławrowem to wyraźne oznaki chęci polepszenia wzajemnych relacji oraz ponownego otwarcia rozmów na temat Kuryli Południowych. Jeszcze cztery miesiące temu, po wizycie premiera Miedwiediewa na jednej ze spornych wysp doszło do drastycznego pogorszenia relacji japońsko-rosyjskich. Dyrektor Generalny Biura ds. Europejskich Ministerstwa Spraw Zagranicznych Japonii Hajime Hayashi stwierdził wtedy, że stosunki pomiędzy Rosją a Japonią są w stanie zamrożenia. Nadzieję na osiągnięcie postępu w negocjacjach studzi wypowiedź ministra spraw zagranicznych Rosji, który stwierdził, że problemu Kuryli Południowych nie da się rozwiązać jeśli Japonia nie uzna postanowień przyjętych po zakończeniu II Wojny Światowej. Zwrot w nastawieniu japońskiego premiera w stosunku do polityki rosyjskiej oraz silniejsze zainteresowanie statusem Kuryli Południowych można traktować jako część kampanii mającej zwiększyć poparcie przed lipcowymi wyborami parlamentarnymi w Japonii.

Misja gospodarcza ministerstwa rozwoju oraz PALiZ w Japonii wskazuje na rosnące znaczenie tego kraju w polskiej strategii gospodarczej. Z wypowiedzi polityków oraz przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu można zaobserwować również zmianę nastawienia polskich inwestorów do kształtu współpracy z Japonią. Polskie firmy zaczęły aktywnie szukać nowych możliwości rozwoju jakie daje wejście na japoński rynek. Dostrzeżono również, że współpraca gospodarcza z państwami azjatyckimi nie jest obszarem działania tylko i wyłącznie dużych firm, lecz stoi otworem dla sektora MŚP. Większemu zainteresowaniu rynkiem japońskim powinny towarzyszyć silniejsze działania ze strony polskiego rządu oraz instytucji wsparcia biznesu. W związku z planami ministra spraw zagranicznych Witolda Waszczykowskiego zmierzającymi do zacieśnienia relacji z członkami Grupy Wyszehradzkiej, należy brać pozytywny przykład z innych państw EŚW. W porównaniu z aktywnością pozostałych członków V4 na rynkach azjatyckich takich jak Czechy, polska strategia przyciągania inwestorów japońskich nie jest równie skuteczna.

Rozmowy towarzyszące misji gospodarczej w Japonii jak i spotkanie z przedstawicielem japońskiego ministerstwa rolnictwa i rybołówstwa w Berlinie wskazują na rosnące zainteresowanie polskich producentów japońskim rynkiem rolnym i spożywczym. Należy jednak pamiętać, że szersze otwarcie japońskiego rynku żywności i produkcji rolnej na import zagranicznych produktów jest jednym z najwrażliwszych obszarów negocjacji dotyczących współpracy gospodarczej w tym kraju. Długotrwałe rozmowy mogą zablokować plany rozwoju polskiego eksportu. Z drugiej strony współpraca w zakresie handlu produktami rolnymi i spożywczymi stanowi bardzo ciekawy kazuś w relacjach pomiędzy Polską, Japonią i Unią Europejską. W trakcie prowadzonych rozmów dotyczących utworzenia strefy wolnego handlu pomiędzy Japonią a UE Polska popierała japońskie stanowisko dotyczące zasady regionalizacji eksportu. Stanowisko to było kluczowe dla japońskiego eksportu po awarii reaktora jądrowego w Fukushima, oraz przypadkach skażenia radioaktywnego odstraszaćcych zagranicznych importerów obecnych na japońskim rynku żywności. W zamian za wsparcie polski rząd wystąpił z prośbą o uznanie podobnej zasady w przypadku eksportu polskiej wieprzowiny do Japonii.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

**RAPORTY
OPINIE
DORADZTWO**

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

